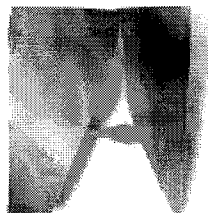

LA ROCA DELS BOUS**(CAMARASA, LA NOGUERA)****Memòria de la intervenció de manteniment
i agençament del jaciment.****Març 17, 18, i 19 de 2000****Direcció:****Joaquim PARCERISAS CIVIT****Autors:****Jezabel PIZARRO BARBERÀ****Alberto SÀNCHEZ CERRATO****Joaquim PARCERISAS CIVIT****Universitat Autònoma de Barcelona, Juny 2000****Universitat
Autònoma
de Barcelona**

ÍNDEX

I. Introducció

Ia. Situació

Ib. Història de les intervencions arqueològiques

II. Actuacions de protecció i agençament

IIa. Descripció i estat del jaciment abans de la intervenció.

IIb. Estratègia de treball per a la protecció de l'àrea arqueològica.

III. Conclusió

IV. Bibliografia

I. INTRODUCCIÓ

Presentem a continuació la **Memòria** tècnica que recull els objectius, procediment i resultats de la intervenció arqueològica efectuada al jaciment del Paleolític mig de la Roca dels Bous (Camarasa, La Noguera). Durant aquesta intervenció es procedí a la neteja de la brossa acumulada en el jaciment, i a la substitució parcial de la protecció de plàstics i de terra que colga els nivells arqueològics.

Els treballs foren duts a terme entre els dies 17, 18 i 19 de març de 2000, sota la direcció de Joaquim Parcerisas i amb la participació de Rafael Mora, Jezabel Pizarro i Alberto Sánchez.

Aquesta intervenció ha estat possible gràcies a la concessió per part del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya de l'oportú permís d'intervenció, així com del finançament econòmic necessari. El nostre agraïment a totes aquelles persones que amb el seu interès i col·laboració han premés que aquesta intervenció pugui dur-se a terme.

Ia. Situació

L'abric de la Roca dels Bous es situa al peu del cingle de la Cascalda, en el marge septentrional del riu Segre, a 1 km. al Nord- Est de Sant Llorenç de Montgai, i dins del terme municipal de Camarasa (La Noguera).

Ib. Història de les intervencions arqueològiques.

Els primers treballs d'intervenció arqueològica a la Roca dels Bous es remunten a l'any 1973, quan el jaciment fou donat a conèixer per E. Sunyer (Sunyer, 1973). Les notícies que hom disposa en l'actualitat procedents d'aquella intervenció són, però, molt escasses.

Al 1987 la Universitat Autònoma de Barcelona inicià l'excavació metòdica del jaciment (Mora et al. 87). A partir de llavors es realitzen campanyes d'excavació als anys 1988, 90, 91 i 94. Totes elles han estat excavacions programades amb el suport econòmic del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

La campanya d'intervenció arqueològica de l'any 1988 suposà un canvi en la dinàmica d'excavació de que havia estat objecte el jaciment, plantejant una nova estratègia d'intervenció fonamentada en un programa de recerca integral de la Roca dels Bous.

Aquesta campanya del 88 va consistir en la realització d'una sèrie de sondejos que van demostrar que la zona Est de l'abric no contenia unitats arqueològiques.

El sondeig realitzat al Est del testimoni va documentar una gran acumulació de blocs caiguts de la paret de la cinglera que constituïa la base, i a la vegada el límit de la seqüència sedimentològica de la part superior dels dipòsits de l'abric. Un altre sondeig realitzat a la part Oest de l'abric va servir per documentar les unitats arqueològiques -S1- i -S2-. Aquesta sèrie de sondejors realitzats a la campanya del 88 van ser utilitzats per ampliar la seqüència estratigràfica del jaciment, i que posteriorment van ésser contrastats en campanyes posteriors.

A la campanya de 1990 la intervenció arqueològica es va centrar en la zona Oest de l'abric.

A l'any 1991 van continuar els treballs arqueològics en la zona Oest. Durant aquesta campanya s'inicià l'excavació del testimoni, amb l'objectiu de posar en contacte les zones Oest i Est.

Una sèrie de sondejors realitzats en la pendent de l'abric en aquest any van servir per obtenir dades que facilitessin l'elaboració d'una hipòtesi sobre la dinàmica de la seqüència estratigràfica completa dels dipòsits sedimentològics.

Els treballs d'intervenció arqueològica de l'any 1994 van comprendre els mesos de setembre i octubre. Aquesta campanya estava emmarcada dins del projecte d'investigació, "*El concepte de sòl d'ocupació i unitat arqueològica en el context del Paleolític Mig català*", engegat l'any 1992 des del Servei d'Anàlisi Arqueològics de la UAB, i patrocinat pel Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Els objectius plantejats en aquesta campanya van ser fonamentalment dos: el primer va ser l'excavació del testimoni, per tal de poder connectar les dues zones excavades del jaciment en campanyes anteriors. El segon objectiu fou el de completar i contrastar les datacions radiomètriques que es tenien de la Roca dels Bous.

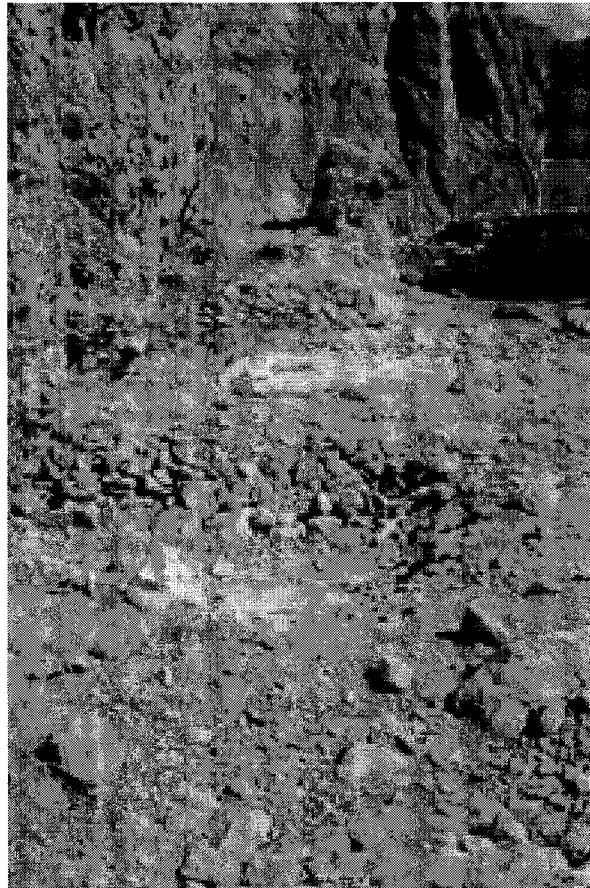
II. Actuacions de protecció i agençament.

Les intervencions arqueològiques en el jaciment de la Roca dels Bous es troben aturades des de l'any 1994. Des de llavors fins ara l'entorn més pròxim al jaciment ha patit una certa transformació de repercussions sobre el jaciment arqueològic que cal tenir presents.

La promoció turística de la zona en els darrers anys, resultat de l'arranjament de l'embassament de St. Llorenç, de la millora de les vies d'accès (carretera entre Balaguer i St. Llorenç de Motgai), han permès la posada en marxa de diferents iniciatives empresarials basades en tot un ventall d'activitats d'esbarjo i turístiques., que han estat la causa directa de l'augment del nombre de visitants a la zona.

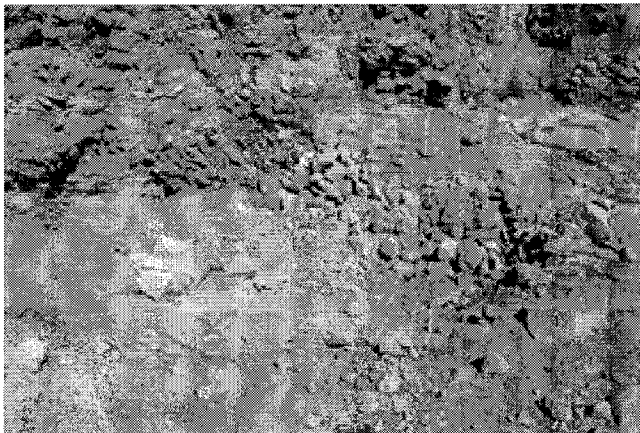
Entre aquestes activitats, l'escalada és la que més tradició té en la zona. La cinglera de la Cascalda ha estat, des de fa dècades, un lloc conegut i valorat pels afeccionats a aquest esport, esportistes què, d'altra banda, sempre han mostrat un comportament exemplar vers el patrimoni cultural i natural de la zona.

Tot i això, l'augment en xifres absolutes de visitants ha comportat l'increment directe dels escaladors que utilitzen les vies que són obertes dins de l'àrea d'excavació i en les parets veïnes. La cinglera on es troba la Roca dels Bous es motiu d'atracció per els esportistes que practiquen l'escalada degut a la gran quantitat de vies que hi ha instal·lades i al seu grau de dificultat. D'aquesta forma el jaciment que es troba a sota pateix un actiu ritme de visites d'escaladors, acompanyants i turistes

ocasionals que afavoreixen el continu trepitjament de la zona protegida de l'excavació, així com el desplaçament de sorra i pedres que cobreixen els nivells arqueològics, deixant al descobert parts de les quadrícules d'excavació. Aquests visitants fortuïts accedeixen sense cap dificultat al recinte que delimita l'àrea d'excavació, ja que la tanca que la preserva té diferents obertures i en alguns llocs esta caiguda. A més dels efectes modificadors del jaciment també és constaten efectes d'aportació i acumulació de brossa.

IIa. Descripció i estat del jaciment abans de la intervenció

L'estat del jaciment després de varis anys d'inactivitat en les intervencions, mostrava un aspecte clarament alterat. La tanca que delimita l'àrea d'excavació estava caiguda en bona part de la seva extensió. Aquesta també presentava ruptures, deixant-ne una part

inutilitzable.

Dins l'abric vam trobar pedres caigudes, provinents de la tanca de pedra que envolta el jaciment. Aquest desplaçament i caiguda de pedres es deu a ocasionals efectes meteorològics, però principalment a factors antròpics.

La presència de brossa es feia visible en tota l'àrea arqueològica. Vam poder constatar restes de embolcalls de menjar, ampolles, llaunes i restes semblants.

Examinat amb més deteniment la superfície excavada vam observar que alguns dels punts utilitzats com senyalitzadors topogràfics havien estat arrancats del seu lloc original. Aquests punts, o estacions topogràfiques, havien estat instal·lats durant l'excavació amb claus de 15 cm i reforçats amb una base de ciment. Disseminats per l'abric es van trobar alguns d'aquests punts amb la base de ciment inclosa, el que indica que havien estat arrancats intencionadament de la seva posició original.

Al termini de l'última campanya d'excavació es va procedir a tapar i protegir l'extensió del jaciment que havia estat objecte d'excavació fins el moment. S'hi van estendre

plàstics per tapar les quadrícules d'excavació, i posteriorment s'hi va abocar sorra i pedres per acabar de cobrir-les.

Aquests plàstics, en algunes zones, havien estat aixecats i en d'altres estaven a la vista plens de forats i trencats. Molta de la sorra i pedres que tapaven l'excavació es trobava desplaçada, deixant al descobert part de l'àrea arqueològica intervinguda.

IIb. Estratègia de treball per la protecció de l'àrea arqueològica.

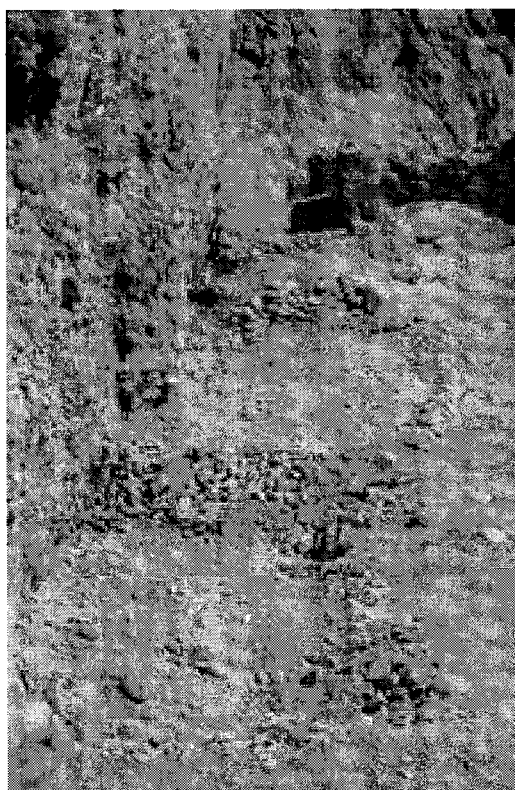
Un cop avaluats els danys en l'aparell de protecció del jaciment, es va procedir a la seva rehabilitació sistemàtica amb l'objectiu de reduir en el major grau possible l'impacte perjudicial que provoquen els agents meteorològics i en especial els antròpics. Aquests últims els considerem els principals responsables de la progressiva transformació de l'àrea arqueològica, doncs alguns dels danys observats només han pogut ésser causats amb una voluntat expressa de malmetre el jaciment.

Primer vam procedir a treballar al sector Oest del jaciment, on van ser retirades les restes de l'estructura de protecció disposada al finalitzar la campanya del 94.

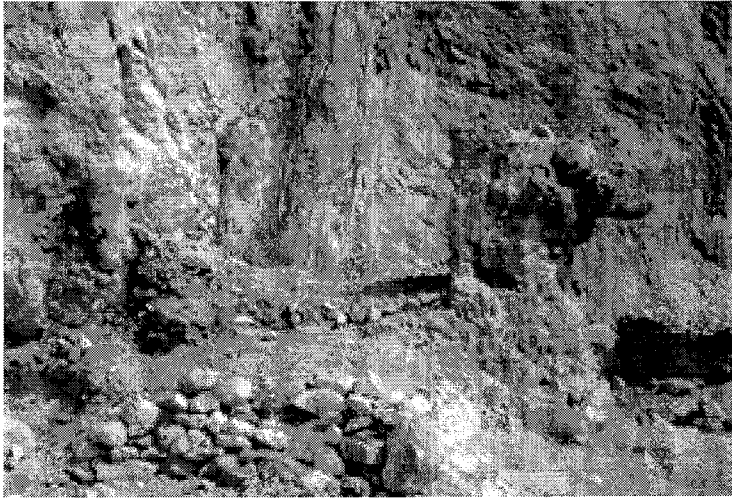
Vam extreure l'anterior coberta de plàstic, així com la sorra i pedres, que lluny de complir amb el seu objectiu, degut a l'erosió i a les trepitjades, deixaven al descobert gran part de les quadrícules.

Després de netejar la superfície de l'extensió excavada, aquesta va ser totalment coberta amb una doble protecció de plàstic, sobre el qual es va abocar una nova capa de sorra i pedres de més volum, aïllant completament els nivells arqueològics. La protecció del jaciment ha estat duta a terme de forma que s'aconseguís la màxima integració mimètica de l'aparell de protecció en l'entorn del jaciment. A tal efecte s'ha cobert totalment el plàstic, no deixant cap angle visible per on es pugui aixecar i desmuntar tota la protecció. Pensem que l'esforç per integrar la protecció de forma que no cridi especialment l'atenció, ara per ara, és l'estratègia de protecció més efectiva per salvaguarda el jaciment de les visites ocasionals i de la curiositat d'escaladors i turistes.

Un cop finalitzada aquesta primera fase de agençament es va procedir a refer els petits murs que delimitaven les quadrícules d'excavació i que protegeixen els perfils geoarqueològics. Aquesta tasca va consistir en l'aixecament de fileres de pedres, aturant així el progressiu deteriorament pateixen aquests perfils.

Vam seguir el mateix procediment de condicionament en la resta de l' àrea excavada: el sector Est i el testimoni.

Una segona fase de la intervenció va consistir en la neteja de l'abric. Es va actuar acuradament en la retirada de les nombroses restes de brossa acumulades

al jaciment i al seu voltant.

Per concloure la nostra intervenció vam rehabilitar el mur exterior que delimita l'abric arqueològic. La tanca metàl·lica que delimita el jaciment va haver de ser aixecada en alguns dels trams. També van ser reparats els nombrosos forats que presentava. Com a últim pas per reparar la tanca va ser necessari un apuntalament global d'aquesta. D'aquesta manera es va reforçar l'estructura que molt malmesa no complia la seva finalitat. Tot i això vàrem optar per eliminar part de la tanca que, precàriament, feia funcions de porta, doncs amb els anys hem pogut comprovar que una tanca no impedeix l'accés al jaciment i és la causa de que un cop rera l'altre, sigui arracada del seu lloc, amb el risc que això comporta per la integritat dels nivells arqueològics. Creiem, per tant, que és més efectiva una tanca que permeti fàcilment el pas, però amb aspecte d'atesa i cuidada, que una altra que, destrossada, no impedeixi l'accés al jaciment i a més doni la sensació de descuit i d'abandó.

III. Conclusió

La Roca dels Bous és un jaciment situat en un lloc on la oferta turística i d'esbarjo va en augment. Aquest fet és així, i tractar d'impedir-ho fora absurd. Però l'acceptació d'aquesta situació obliga a totes les parts implicades en la seva recerca i protecció, a prendre clara consciència que cal mantenir el jaciment en bones condicions d'integritat, però també estètiques, doncs creiem que l'aspecte cuidat del jaciment afavorirà un comportament més cívic en tots aquells que, inevitablement, passen pel jaciment cada cap de setmana

IV. Bibliografia.

*Casellas Parra, S. Et al. El jaciment de Paleolític Mig: Roca dels Bous. (Camarasa, La Noguera) Memòria d'excavació de les campanyes de 1988,1990 i 1991. Departament d'Història de les Societats Precapitalistes i Antropologia Social. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, Gener 1992.

* Parcerisas i Civit, J. – Parpal i Tamburini, A. La Roca dels Bous (Camarasa, la Noguera) El concepte de sòl d'ocupació i d'unitat arqueològica en el context del Paleolític mig català. Memòria d'excavació de la campanya del 1994. Servei d'Anàlisis Arqueològiques. Universitat Autònoma de Barcelona. Abril 1997